

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра педагогіки та психології дошкільної освіти
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Педагогічний інститут
Університет ім. Стефана чел Маре м. Сучава (Румунія)
Факультет навчання і виховання
Університет імені Яна Кохановського м. Кельци (Польща)
Факультет педагогіки і мистецтва

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ
У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
12-13 травня 2016 року

Чернівці - 2016

Актуальні проблеми та перспективи розвитку дошкільної освіти професійної підготовки педагогічних кадрів у контексті євроінтеграційних процесів // Матеріали науково-практичної конференції, 12-13 травня 2016 року. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2016. – 184 с.

До збірника увійшли тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку дошкільної освіти і професійної підготовки педагогічних кадрів у контексті євроінтеграційних процесів», яка відбулася 12-13 травня 2016 року на кафедрі педагогіки та психології дошкільної освіти факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

У матеріалах висвітлено історичний досвід розвитку дошкільної освіти в Україні й за кордоном; теоретичні й прикладні проблеми дошкільної освіти на сучасному етапі; актуальні питання професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в Україні та європейських державах.

Редакційна колегія випуску:

Зварич Ігор Михайлович, д.філол.н., професор
Лисенко Неллі Василівна, д.пед.н., професор
Олійник Марія Іванівна, к.пед.н., доцент
Кліпа Отілія, доктор філософії, професор, (Румунія)
Серденчук Лаура Надія, доктор філософії (Румунія)
Ставяк-Ососінська Малгожата, доктор філософії (Польща)

За зміст матеріалів редколегія відповідальності не несе.

ЗМІСТ

<i>Баласва Катерина. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності: історична ретроспектива....</i>	6
<i>Беспалько Ганна. Педагогічна підтримка художньо-естетичної обдарованості дітей дошкільного віку</i>	10
<i>Венгловська Олена. Розвиток дошкільної освіти в незалежній Україні (кінець ХХ – початок ХХІ століття)</i>	14
<i>Вишпінська Ярина. Етнокультурні традиції в змісті музичного виховання дітей дошкільного віку</i>	18
<i>Голота Наталія. Особливості пізнання дитиною простору й часу в дошкільному віці як передумова її успішного навчання у школі</i>	22
<i>Гордійчук Оксана. «Кредо для підтримки дитини з особливими потребами» в професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи до інклюзивного навчання</i>	26
<i>Журат Юлія. Пізнавальна активність дошкільників</i>	30
<i>Іванюк Ганна. Підготовка фахівців із дошкільної освіти: навчання на дослідженнях</i>	33
<i>Казакова Наталія. Формування духовно-моральних цінностей дітей дошкільного віку засобами мультисенсорної технології ...</i>	37
<i>Квасецька Ярина. Релігійно-моральне виховання майбутніх вихователів у вчительських семінаріях австро-угорського періоду</i>	41
<i>Кіліченко Оксана. Педагогічні умови організації освітнього середовища у педагогічному ВНЗ способом розв'язування навчально-професійних ситуацій</i>	45
<i>Кобилянська Лілія. Підготовка гувернера – фахівця дошкільної освіти як одна з умов гармонізації суспільного і родинного виховання дітей</i>	49
<i>Колтунович Тетяна. Проблема співвідношення понять «професійне вигорання» та «захопленість роботою»</i>	53
<i>Комісарик Марія. Здатність до рефлексії як професійно важлива якість педагога</i>	57
<i>Куземко Леся. Особливості реалізації диференційованого підходу до виховання хлопчиків і дівчаток</i>	62

є включеність дитини у пізнавальну діяльність, а показниками пізнавальної активності є дослідницька, пошукова діяльність дитини, наявність ініціативних пошукових дій, як практичних так і розумових, певне відношення до своєї діяльності.

Вивчаючи особливості пізнавальної активності дошкільників в різних умовах життя й діяльності дітей у дошкільних закладах від молодшого до старшого дошкільного віку було виділено три типи пізнавальної активності:

— активне пізнавальне спрямування на навколишній світ, що проявляється як постійне прагнення нових вражень і знань.

Показники: ініціативна постановка запитань (дорослим, одноліткам) і проблемних завдань (собі самому);

— пізнавальне спрямування, що проявляється лише у сприятливих умовах, тобто в тих, які містять проблемні ситуації.

Показники: участь у проблемних ситуаціях, створених вихователем або викликаних конкретними умовами діяльності;

— пізнавальна пасивність як відсутність пізнавального спрямування без спеціального стимулювання його з боку дорослого і подальшого керівництва для концентрації зусиль дитини на розв'язання пізнавальних завдань доступними їй засобами. [2]

Формування пізнавальної активності як засобу розвитку дошкільників можна визначити ефективну організацію пізнавального процесу дітей дошкільного віку. Це:

— забезпечення особистісної активності дошкільників у навчально-пізнавальному процесі;

— домінуючий характер ігрової діяльності у навчально-пізнавальному процесі;

— навчальний матеріал має відповідати інтересам дитини, мати елемент новизни, викликати подив;

— використання національного та поліетнічного досвіду взаємодії дітей;

— забезпечення кожній дитині ситуації успіху у пізнавальному процесі.

Вивчення індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку, специфіки їх навчання, орієнтація на особистісно-орієнтований підхід у навчально-пізнавальному процесі є важливим фактором у формуванні пізнавальної активності, як

засобу розвитку індивідуальності дошкільників, гарантом ефективного навчання.

В результаті теоретичного аналізу зазначеної проблеми виявлено різні точки зору. Одночасне формування багатосторонніх дій в пізнавальному процесі, використання максимально можливих форм дій дитиною ефективно впливає на формування пізнавальної активності та на розвиток індивідуальності.

Список літератури:

1. Давидюк Н.М. Психологічні умови активізації творчої навчально-пізнавальної діяльності студентів в процесі вивчення психологічних дисциплін Автореф. дис. ...канд. пед. наук. – К., 2003-19 с.

2. Ладивір С. Індивідуалізація виховання дитини в дитячому садку // Дошкільне виховання. – 2002. – № 1. – С. 14-15.

3. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб: Издательство "Питер", 2000. – 411 с.

*Ганна Іванюк
(Київ)*

Підготовка фахівців із дошкільної освіти: навчання на дослідженнях

Освіта XXI століття є рушієм і продуктом інформаційної цивілізації, що ґрунтується на економіці знань. Відтак, головним її ресурсом є людина, яка здатна і вмотивована примножувати знання, творчо застосовувати їх у професійній діяльності, а також створювати новий освітній продукт. Такого фахівця може підготувати ефективна система освіти, зорієнтована на майбутнє. Тому модернізація освіти, вищої зокрема, є передумовою й імперативом переходу суспільства на якісно новий рівень.

Ми свідомі того, що освіта є цариною вирощування майбутнього – (людського капіталу). У сучасному вимірі системи підготовки фахівців із педагогічної освіти існує низка суперечностей, а саме: між запитамі суспільства (економіка, політика, зростаючий вплив соціальних спільнот), що характеризуються частими змінами пріоритетів системи освіти і реальним станом підготовки педагогів; між вимогами батьків, родини щодо навчання й виховання молодого покоління й частковими змінами організації освітнього процесу (перехід на кредитно-модульну систему навчання, оновлення змісту

підготовки, що найчастіше виявляється у збільшенні численності навчальних дисциплін, впровадженям в освітній процес ІКТ). Часткові зміни не мають реального впливу на становлення нової якості підготовки педагогів. Як засвідчують результати вивчення готовності випускників педагогічних спеціальностей до професійної діяльності, проблемою є відставання підготовки фахівців від швидкозмінних запитів суспільства і потреб дитини. Проблема полягає в тому, що за шість років навчання, вихователь дітей дошкільного віку готується до роботи з дітьми, які ще не народилися або будуть народжуватися в майбутньому. Тому актуалізується завдання зміщення акценту з вузькофахових знань, умінь, навичок на особистість здатну до самостійного творення освітнього процесу, а відтак, на антропологічну парадигму як у науці, так і на практиці. Навчання, що ґрунтується на дослідженнях передбачає не лише засвоєння наукової та практико зорієнтованої інформації, а передбачає розвиток цінностей зрілої особистості, що мають допомогти вихователю дати відповідь на питання: «Як діяти?».

Виконання дослідницьких завдань як теоретичного, так і практичного змісту засвідчують недостатній рівень готовності студентів до формулювання власних думок та інтеграції висновків. Вироблена практика – «звіряти» свої думки з думками відомих авторів – свідчить про невпевненість багатьох студентів у власних позиціях або їх повну відсутність. Складними для значної частини студентів є розробка експериментальних методик, змісту та організації навчальних досліджень, розкриття сутнісних характеристик, визначення тривалості етапів дослідження, місця проведення, кількості обстежуваних. Це спричинює поверхневий характер висвітлення стану проблеми на практиці. Значна частина студентів має труднощі щодо аналізу, синтезу, структурування матеріалу за певними ознаками, тощо. Тому кількісний і якісний аналіз підміняється описом, простим констатуванням фактів і явищ між собою. Однак, варто зауважити, що в більшості студентів простежуємо достатній рівень мотивації до проектування педагогічного процесу, насамперед, розроблення сайтів, блогів, веб-квестів.

Педагогічна складова є продуктом гуманітарної культури, наук про людину. Ми солідарні з В. Сухомлинським щодо

сутності педагогіки як «науки людинознавства» (Сухомлинський В.О. Сто порад учителю, 1976, с. 421). На часі – навчання студентів (освітні програми «бакалавр», «магістр») на дослідженнях. Навчання, що ґрунтується на дослідженнях має за мету вироблення теоретичних знань про об'єктивну педагогічну реальність у контексті освітніх пріоритетів і парадигм, яка може бути розвинена в нових теоріях і технологіях. Сутність модернізації підготовки фахівців у ВНЗ полягає в удосконаленні мети і завдань (про це йшлося вище), посилення інтердисциплінарних зв'язків (інтеграція навчальних дисциплін, що подаються дрібними курсами); зв'язок сучасних наукових досліджень із потребами педагогічної практики; впровадження ІКТ.

Модернізацію змістового забезпечення викладання педагогічних дисциплін розглядаємо у контексті таких вимог: відповідність змісту навчальної дисципліни потребам особистості та суспільства; врахування особистісних сенсів студентів щодо власного професійного становлення; оновлення змісту освіти актуальними здобутками сучасних українських і зарубіжних науковців в галузі гуманітарних наук, що забезпечує розширення освітнього простору; адаптація продуктивної спадщини педагогів попередніх періодів до сучасних умов функціонування дошкільних навчальних закладів, початкової школи; інтеграція змісту навчання (розроблення міждисциплінарних курсів навчальних дисциплін).

У структурі навчання на дослідженнях виокремлюємо такі компоненти: методологічний, мотиваційно-ціннісний, процесуально-технологічний і рефлексивний (Іванюк Г.І. Проблема формування дослідницької культури майбутніх магістрів із дошкільної освіти, 2011, с. 103-106). Відповідно, методологічний компонент виконує функції виокремлення способів наукового пошуку (динаміку процесів і педагогічних явищ); проектування прогностичної мети наукових пошуків; різнобічного інформаційного забезпечення щодо процесів і явищ, які досліджуються; збагачення теорії педагогічної науки новою інформацією; уточнення, систематизація термінів і понять, уведення їх у науковий обіг; проектування дослідження; упорядкування системи інформації, об'єктивних фактів і логіко-аналітичного інструментарію наукового пізнання.

Об'єднувальним чинником системи педагогічних знань є ті, що студенти отримують у процесі теоретичної підготовки, зокрема розвиток дослідницьких умінь: здійснення інформаційного пошуку; аналіз і синтез здобутих знань; зіставлення, диференціація, інтеграція, узагальнення, систематизація, моделювання процесів і явищ на основі здобутих знань; аналіз та оцінювання чужих і своїх здобутків.

Мотиваційно-ціннісний компонент дає відповідь на питання: «Для чого?», «Чому я це роблю?», «Що я хочу зробити?», «Який результат моєї діяльності?». Оскільки мотивація є визначальною щодо будь-якої діяльності, вона складає важливий чинник розвитку дослідницької культури. Практика стверджує, що студенти, які беруть активну участь у конкурсах студентських наукових робіт різних рівнів, виявляють позитивну мотивацію до науково-дослідницької діяльності. Зазвичай, вони виявляють бажання продовжувати навчання в аспірантурі або ж займатися науковими пошуками в практичній педагогічній діяльності. Окремі студенти сприймають науково-дослідницьку роботу як шлях до подальшого кар'єрного поступу.

У формуванні мотивації до навчання на дослідженнях варто задіювати педагогічну практику у ВНЗ (асистентська, науково-дослідна). Саме у процесі цих практик формується готовність майбутнього фахівця до наукової діяльності як фактора становлення професіоналізму, усвідомлення відповідальності за вибір і результат власних пошуків.

Процесуально-технологічний компонент навчання на дослідженнях передбачає формування спеціальних умінь, алгоритму виконання процедур, що пов'язані з вибором проблеми дослідження, теми та обґрунтування її актуальності, окресленням загальної мети і завдань, конкретизацією об'єкта та предмета дослідження; проектування етапів експериментальної роботи та теоретичних моделей процесів і педагогічних явищ, оформлення результатів наукового пошуку.

Показником нової якості фахової підготовки є увага студентів до потреб освітньої практики, а саме: здатність до виокремлення значущих для практики рекомендацій, алгоритмів діяльності (наприклад, викладача дошкільної педагогіки, керівника, вихователя-методиста, вихователя ДНЗ); розроблення

дидактичних комплексів для роботи з дітьми, програм навчальних курсів за вибором студентів, тощо.

На вирішення завдань навчання на дослідженнях спрямована програма науково-дослідної практики магістрів зі спеціальності «Дошкільна освіта». Метою науково-дослідної практики є практичне засвоєння магістрантами технологій наукових досліджень; формування у магістрантів навичок і умінь планувати експеримент із дошкільної педагогіки і психології; дотримання логіки та етапів науково-експериментального дослідження; креативне застосування методів психолого-педагогічних досліджень у реалізації програми магістерської роботи, розроблення проектів, Startup (старт-ап проект).

Чільне місце у навчанні на дослідженнях майбутнього педагога посідає методична рефлексія, що пронизує педагогічну діяльність і виявляється у наступному: проектування системи і послідовності дій дітей дошкільного віку, студентів, урахування їхніх вікових та індивідуальних особливостей; урахування особистих переваг і недоліків педагога-дослідника у процесі проектування систем і послідовності дій; самооцінка, самоаналіз педагогом особистої діяльності, аналіз діяльності вихователів і викладачів.

*Наталія Казакова
(Хмельницький)*

Формування духовно-моральних цінностей дітей

дошкільного віку засобами мультисенсорної технології

Однією з болючих проблем сучасного суспільства є проблема моральності. Вітчизняні та зарубіжні науковці характеризують стан суспільної моралі як кризовий, катастрофічний і більшість економічних, політичних і соціальних проблем пов'язують саме з деморалізацією суспільства. Відомо, що стан суспільної моралі залежить від моральності кожної окремої особистості, яка формується в дошкільному і молодшому шкільному віці. Виходячи з цього, пріоритет в дошкільній освіті має бути відданий саме вихованню, яке здатне інтегрувати в єдиний процес навчання й розвиток. Якщо справді прагнемо гуманізувати дошкільну освіту і поставити в її центр дитину, то